

KONVENCIJA O UGOVORU ZA MEĐUNARODNI PRIJEVOZ ROBE CESTOM (CMR) KAKO JE IZMIJENJENA SDR PROTOKOLOM IZ 1978. (PROČIŠĆENI NESLUŽBENI TEKST)¹

Ženeva, 1956.

Preambula

UGOVORNE STRANE,

SHVAĆAJUĆI kako je poželjno ujednačiti uvjete ugovora za međunarodni prijevoz robe cestom, posebice u pogledu isprava koje se koriste za taj prijevoz kao i u pogledu odgovornosti prijevoznika,

SPORAZUMJELE su se u sljedećem:

GLAVA I.

Polje primjene

Članak 1.

- 1) Ova Konvencija primjenjuje se na svaki ugovor za prijevoz robe cestom na vozilima, uz naknadu, kad se u ugovoru navedeno mjesto preuzimanja robe na prijevoz i mjesto isporuke nalaze u dvije različite države, od kojih je barem jedna država ugovornica, bez obzira na sjedište i državnu pripadnost stranaka.
- 2) U svrhe ove Konvencije, pod izrazom "vozilo" podrazumijevaju se motorna vozila, sastavljena vozila, prikolice i poluprikolice, kako su definirana u članku 4. Konvencije o cestovnom prometu, od 19. rujna 1949. godine.
- 3) Ova se Konvencija primjenjuje i onda kada prijevoz koji spada u polje njezine primjene obavljaju države, državne ustanove ili organizacije.
- 4) Ova se Konvencija ne primjenjuje:
 - a) na prijevoz obavljen na temelju bilo koje međunarodne poštanske konvencije;
 - b) na prijevoz posmrtnih ostataka;
 - c) na selidbu namještaja.
- 5) Ugovorne strane suglasne su da ne mijenjaju bilo koju odredbu ove Konvencije posebnim sporazumima između dvije ili više njih, osim u svrhu njezina neprimjenjivanja na njihov pogranični promet ili u svrhu odobrenja uporabe teretnog lista koji daje prava na robu koja se prevozi isključivo na njihovom teritoriju.

¹ Autori prijevoda i pročišćenog teksta: prof.dr.sc. Nikoleta Radionov, prof.dr.sc. Jasenko Marin, doc.dr.sc. Mišo Mudrić i doc.dr.sc. Iva Savić. Ovaj tekst ne smije se u cijelosti ni djelomično umnožavati ili distribuirati niti na bilo koji drugi način koristiti u komercijalne svrhe bez dopuštenja autora. Tekst ne sadržava završne odredbe Protokola iz 1978.

Članak 2.

- 1) Ako se vozilo s robom u određenom dijelu puta prevozi morem, željeznicom, unutarnjim vodenim putovima ili u zraku i, kada se, osim u slučaju primjene članka 14., roba ne iskrcava s vozila, ova Konvencija se primjenjuje na čitav prijevoz. Ako se dokaže, i u mjeri u kojoj se dokaže, da gubitak, šteta ili zakašnjenje u isporuci robe koji nastanu tijekom prijevoza tim drugim prijevoznim sredstvom nisu posljedica radnje ili propusta cestovnog prijevoznika nego nekog drugog događaja koji je mogao nastati jedino za vrijeme i zbog prijevoza tim drugim prijevoznim sredstvom, odgovornost cestovnog prijevoznika neće se određivati prema odredbama ove Konvencije nego na način na koji bi se utvrdila odgovornost prijevoznika drugim prijevoznim sredstvom da je ugovor o prijevozu robe bio sklopljen samo između pošiljatelja i prijevoznika tim drugim prijevoznim sredstvom, a u skladu sa uvjetima sadržanima u propisima o prijevozu robe tim drugim prijevoznim sredstvom. Ako, međutim, takvi propisani uvjeti ne postoje, odgovornost cestovnog prijevoznika utvrdit će se ovom Konvencijom.
- 2) Ako je cestovni prijevoznik istovremeno i prijevoznik drugim prijevoznim sredstvom, njegova će se odgovornost utvrđivati također sukladno odredbama stavka 1. ovog članka jednako kao da su cestovni prijevoznik i prijevoznik drugim prijevoznim sredstvom dvije različite osobe.

GLAVA II.

Osobe za koje prijevoznik odgovara

Članak 3.

U smislu ove Konvencije prijevoznik odgovara za radnje i propuste svojih zastupnika, radnika i svih drugih osoba čijim se uslugama koristi za izvršenje prijevoza, u slučajevima kada ti zastupnici, radnici i druge osobe djeluju u okviru svojeg zaposlenja, jednako kao da su takve radnje i propusti bili njegovi osobni.

GLAVA III.

Sklapanje i izvršavanje ugovora o prijevozu

Članak 4.

Ugovor o prijevozu potvrđuje se izdavanjem teretnog lista. Nepostojanje, nevaljanost ili gubitak teretnog lista ne utječe na postojanje ili valjanost ugovora o prijevozu na koji se i dalje primjenjuju odredbe ove Konvencije.

Članak 5.

- 1) Teretni list izdaje se u tri izvornika koje potpisuju pošiljatelj i prijevoznik. Potpisi mogu biti otisnuti ili zamijenjeni pečatima pošiljatelja i prijevoznika, ako to dopušta pravo države u kojoj je teretni list izdan. Prvi se primjerak izvornika predaje pošiljatelju, drugi prati robu, a trećeg zadržava prijevoznik.

- 2) Ako se roba koja se prevozi mora utovariti na različita vozila, ili je različite vrste, ili je podijeljena u različite skupine, i pošiljatelj i prijevoznik imaju pravo zahtijevati izdavanje zasebnog teretnog lista za svako vozilo koje se koristi, odnosno za svaku vrstu ili skupinu robe.

Članak 6.

- 1) Teretni list mora sadržavati sljedeće podatke:
 - a) datum i mjesto izdavanja;
 - b) ime i adresu pošiljatelja;
 - c) ime i adresu prijevoznika;
 - d) mjesto i datum preuzimanja robe i mjesto isporuke;
 - e) mjesto i adresu primatelja;
 - f) uobičajeni opis vrste robe i način pakiranja, a za opasnu robu i njezin općepriznati opis;
 - g) broj koleta i njihove posebne oznake i brojeve;
 - h) bruto težinu robe ili drukčije izraženu količinu;
 - i) troškove u vezi s prijevozom (vozarinu, dodatne troškove, carinske i druge troškove nastale od sklapanja ugovora do isporuke);
 - j) potrebne upute za carinske i druge postupke;
 - k) izjavu da se na prijevoz primjenjuju odredbe ove Konvencije, bez obzira na bilo kakve suprotne klauzule.
- 2) Kad je to potrebno, teretni list mora sadržavati i sljedeće podatke:
 - a) zabranu pretovara;
 - b) troškove koje na sebe preuzima pošiljatelj;
 - c) iznos koji je potrebno platiti prilikom isporuke;
 - d) izjavu o vrijednosti robe i iznosa koji predstavlja poseban interes u isporuci;
 - e) upute pošiljatelja prijevozniku vezane uz osiguranje robe;
 - f) ugovoreni rok u kojem se prijevoz mora obaviti;
 - g) popis isprava koje su predane prijevozniku.
- 3) Stranke mogu u teretnom list navesti i druge pojedinosti koje smatraju korisnim.

Članak 7.

- 1) Pošiljatelj odgovara za sve troškove, gubitke i štete koje pretrpi prijevoznik zbog netočnih i neodgovarajućih:
 - a) podataka navedenih u stavku 1. članka 6, podstavcima b), d), e), f), g), h) i j);
 - b) podataka navedenih u stavku 2. članka 6.;
 - c) bilo kojih drugih podataka ili uputa koje je pošiljatelj dao u svrhu izdavanja teretnog lista ili u svrhu njihova unošenja u teretni list.
- 2) Ako prijevoznik na zahtjev pošiljatelja unese u teretni list podatke navedene u stavku 1. ovog članka, smatrat će se, dok se ne dokaže suprotno, da je to učinio u ime pošiljatelja.
- 3) Ako teretni list ne sadrži izjavu navedenu u stavku 1. članka 6, podstavak k), prijevoznik će odgovarati za sve troškove, gubitke i štete koje je zbog takvog propusta pretrpila osoba ovlaštena da raspolaže robom.

Članak 8.

- 1) Prilikom preuzimanja robe prijevoznik mora provjeriti:

- a) točnost podataka u teretnom listu u pogledu broja koleta, njihovih oznaka i brojeva, i
 - b) izvanjsko stanje robe i njeno pakiranje.
- 2) Ako prijevoznik ne raspolaže razumnim sredstvima pomoću kojih bi ispitao točnost podataka navedenih u podstavku a) stavka 1. ovog članka, unijet će u teretni list svoje primjedbe (rezerve), kao i razloge na kojima se one temelje. Na isti je način dužan obrazložiti razloge za primjedbe vezane uz izvanjsko stanje robe i njeno pakiranje. Takve primjedbe ne obvezuju pošiljatelja osim u slučaju kada je on izričito izjavom u teretnom listu pristao da ga one obvezuju.
 - 3) Pošiljatelj ima pravo zahtijevati od prijevoznika da provjeri bruto težinu robe ili njenu količinu izraženu na drugi način. On isto tako može zahtijevati da se provjeri sadržaj koleta. Prijevoznik ima pravo na naknadu troškova takve provjere. Rezultat provjere mora se navesti u teretnom listu.

Članak 9.

- 1) Teretni list predstavlja oborivi (*prima facie*) dokaz o sklapanju ugovora o prijevozu, uvjetima ugovora i preuzimanju robe od strane prijevoznika.
- 2) Ako teretni list ne sadrži posebne primjedbe prijevoznika, pretpostavlja se, dok se ne dokaže suprotno, da su roba i njezino pakiranje bili u dobrom izvanjskom stanju u trenutku kada ih je prijevoznik preuzeo i da su broj koleta, njihove oznake i brojevi odgovarali podacima u teretnom listu.

Članak 10.

Pošiljatelj odgovara prijevozniku za štete učinjene osobama, opremi ili drugoj robi, kao i za sve troškove prouzročene nedostatnim pakiranjem robe, osim kada je nedostatak bio očit ili poznat prijevozniku u vrijeme preuzimanja robe i on nije u tom pogledu stavio nikakvu primjedbu.

Članak 11.

- 1) Za potrebe carinskih i drugih postupaka koji se moraju obaviti prije isporuke robe, pošiljatelj će uz teretni list priložiti potrebne isprave ili ih staviti prijevozniku na raspolaganje te će mu pružiti sve podatke koje ovaj zatraži.
- 2) Prijevoznik nije obavezan ispitivati ni točnost niti manjkavost takvih isprava ili podataka. Pošiljatelj odgovara prijevozniku za svaku štetu prouzročenu nepostojanjem, manjkavošću ili nevaljanošću takvih isprava ili podataka, osim kada je prijevoznik postupao skrivljeno.
- 3) Za posljedice koje proizlaze iz gubitka ili nepravilne uporabe isprava navedenih u teretnom listu, a koje su priložene teretnom listu ili su predane prijevozniku, prijevoznik odgovara kao punomoćnik s tim da naknada koju prijevoznik mora platiti ne može biti veća od naknade koju bi bio obavezan platiti u slučaju gubitka robe.

Članak 12.

- 1) Pošiljatelj ima pravo raspolagati robom, posebice zahtijevati od prijevoznika da se zaustavi tijekom prijevoza, da promijeni mjesto isporuke ili da robu isporuči primatelju različito od onog naznačenog u teretnom listu.

- 2) Ovo pravo se gasi predajom drugog primjerka teretnog lista primatelju ili kada primatelj iskoristi svoje pravo iz stavka 1. članka 13.; od tog trenutka nadalje prijevoznik je dužan postupati prema nalogima primatelja.
- 3) Primatelj će ipak imati pravo raspolaganja od trenutka izdavanja teretnog lista, ako pošiljatelj takvu napomenu unese u teretni list.
- 4) Ako u korištenju svojim pravom raspolaganja primatelj naredi predaju robe drugoj osobi, ta druga osoba nema pravo imenovati druge primatelje.
- 5) Korištenje pravom raspolaganja podliježe sljedećim uvjetima:
 - a) da pošiljatelj, ili u slučaju navedenom u stavku 3. ovog članka, primatelj koji se želi koristiti tim pravom, podnese prvi izvornik teretnog lista u koji su unesene nove upute prijevozniku te da prijevozniku naknadi sve troškove, gubitke ili štetu koji nastanu kao posljedica izvršenja takvih uputa;
 - b) da je izvršenje takvih uputa moguće u trenutku kad upute stignu osobi koja ih treba izvršiti te da ne ometa prijevoznika u uobičajenom izvršenju prijevozničkog pothvata, kao ni pošiljatelje niti primatelje drugih pošiljaka;
 - c) da upute ne uzrokuju razdvajanje pošiljke.
- 6) Kada prijevoznik, zbog razloga navedenog u odredbi podstavka b) stavka 5. ovog članka, ne može izvršiti primljene upute, on bez odlaganja mora o tome obavijestiti osobu od koje je primio te upute.
- 7) Prijevoznik koji ne postupi prema uputama danim pod uvjetima iza ovoga članka, ili koji postupi prema uputama bez zahtjeva da mu se podnese prvi primjerak teretnog lista, odgovara osobi ovlaštenoj na podnošenje odštetnog zahtjeva za svaki gubitak ili štetu koja joj je time prouzročena.

Članak 13.

- 1) Po prispjeću robe na mjesto isporuke, primatelj ima pravo zahtijevati da mu prijevoznik, u zamjenu za potvrdu, preda drugi primjerak teretnog lista i robu. Ako se utvrdi gubitak robe, ili ako roba ne prispje prije isteka roka predviđenog u članku 19, primatelj ima pravo u svoje ime ostvariti sva prava prema prijevozniku iz ugovora o prijevozu.
- 2) Primatelj koji se koristi pravima iz stavka 1. ovog članka mora platiti naknade predviđene u teretnom listu, ali u slučaju spora o ovome prijevoznik ne mora predati robu ako mu primatelj ne pruži osiguranje.

Članak 14.

- 1) Ako iz bilo kojeg razloga nemoguće ili postane nemoguće izvršiti ugovor prema uvjetima navedenima u teretnom listu prije nego što roba stigne u mjesto isporuke, prijevoznik mora zatražiti upute od osobe koja ima pravo raspolagati robom u skladu s odredbama članka 12.
- 2) Međutim, ako su okolnosti takve da je prijevoz moguće izvršiti pod uvjetima različitim od onih navedenih u teretnom listu te ako prijevoznik nije mogao u razumnom roku dobiti potrebne upute od osobe koja ima pravo raspolagati robom u skladu s odredbama članka 12., on mora poduzeti mjere za koje smatra da su u najboljem interesu osobe koja ima pravo raspolagati robom.

Članak 15.

- 1) U slučaju okolnosti koje sprječavaju isporuku robe nakon njenog prispjeća u mjesto isporuke, prijevoznik mora zatražiti upute od pošiljatelja. Ako primatelj odbije preuzeti robu, pošiljatelj ima pravo raspolagati njome bez obveze podnošenja prvog izvornika teretnog lista.
- 2) Čak i ako odbije preuzeti robu, primatelj može zahtijevati da mu se roba preda sve dok prijevoznik ne primi drukčije upute od pošiljatelja.
- 3) Kad okolnosti koje sprječavaju isporuku robe nastupe nakon što primatelj, koristeći se svojim pravima iz stavka 3. članka 12., naloži da se roba preda drugoj osobi, stavci 1. i 2. ovog članka primjenjuju se kao da je primatelj bio pošiljatelj a ta druga osoba primatelj.

Članak 16.

- 1) Prijevoznik ima pravo na naknadu troškova koji su nastali u vezi s traženjem uputa kao i svih troškova vezanih uz izvršenje takvih uputa, osim ako su ti troškovi nastali krivnjom prijevoznika.
- 2) U slučajevima navedenim u stavku 1. članka 14. i članku 15., prijevoznik može odmah iskrcati robu za račun osobe koja ima pravo raspolaganja njome, i time će se smatrati da je prijevoz izvršen. Prijevoznik mora od tada držati robu u ime i za račun osobe ovlaštene da raspolaže robom. Ipak, on može povjeriti robu trećoj osobi, u kojem slučaju on odgovara samo za ulaganje razumne pažnje u izboru treće osobe. Troškovi koji proizlaze iz teretnog lista kao i svi ostali troškovi i nadalje ostaju plativi na teret robe.
- 3) Prijevoznik može prodati robu ne čekajući upute osobe koja ima pravo raspolaganja robom ako je roba lako pokvarljiva ili njeno stanje opravdava takvo postupanje, ili ako bi troškovi skladištenja bili u nerazmjeru s vrijednošću robe. Prijevoznik može prodati robu i u drugim slučajevima nakon što protekne razuman rok u kojem on nije od osobe ovlaštene da raspolaže robom dobio drugačije upute čije se izvršenje razumno može zahtijevati od prijevoznika.
- 4) Ako se roba proda sukladno odredbama ovog članka, ostvareni iznos se po odbitku troškova koji terete robu stavlja na raspolaganje osobi koja ima pravo raspolaganja robom. Ako su ti troškovi veći od iznosa ostvarenog prodajom, prijevoznik ima pravo na razliku.
- 5) Postupak u slučaju prodaje vodi se prema propisima ili običajima mjesta gdje se roba nalazi.

GLAVA IV.

Članak 17.

Odgovornost prijevoznika

1. Prijevoznik je odgovoran za potpuni ili djelomični gubitak robe i za njezino oštećenje koje nastupi od vremena preuzimanja robe do vremena isporuke, kao i za bilo kakvo zakašnjenje u isporuci.
2. Prijevoznik se oslobađa odgovornosti ako su gubitak, šteta ili zakašnjenje posljedica krivnje imatelja prava, njegove upute koja nije dana krivnjom prijevoznika, prirodne mane robe ili okolnosti koje prijevoznik nije mogao izbjeći i čije posljedice nije mogao spriječiti.

3. Prijevoznik se ne može osloboditi odgovornosti pozivanjem na nedostatke vozila kojim se služi u izvršenju prijevoza a ni pozivanjem na krivnju bilo osobe od koje je pribavio vozilo bilo zastupnika ili radnika te osobe.
4. Pod uvjetima iz stavaka 2. do 5. članka 18, prijevoznik se oslobađa odgovornosti u slučaju kad su gubitak ili oštećenje nastali uslijed posebne opasnosti svojstvene jednoj ili više sljedećih okolnosti:
 - a) uporaba otvorenih nepokrivenih vozila, kada je njihova uporaba izričito ugovorena i naznačena u teretnom listu;
 - b) nepostojanje ili manjkavost pakiranja u pogledu robe koja je po svojoj prirodi izložena gubitku ili oštećenju kada nije upakirana uopće ili je upakirana na neodgovarajući način;
 - c) rukovanje, ukrcaj, slaganje ili iskrcaj robe od strane pošiljatelja ili primatelja ili osoba koje djeluju u njihovo ime;
 - d) priroda određene vrste robe koja je čini osobito izloženom potpunom ili djelomičnom gubitku ili oštećenju, posebice uslijed lomljenja, hrđanja, truljenja, sušenja, curenja, normalnog rastura ili djelovanja moljaca ili štetočina;
 - e) nedovoljne ili netočne oznake ili brojevi na koletima;
 - f) prijevoz živih životinja.
5. U slučaju kada prema odredbama ovog članka prijevoznik ne odgovara za određene uzroke koji su doveli do gubitka, oštećenja ili zakašnjenja, on će biti odgovoran samo u mjeri u kojoj su uzroci za koje on odgovara prema odredbama ovog članka doprinijeli nastanku gubitka, oštećenja ili zakašnjenja.

Članak 18.

- 1) Na prijevozniku je teret dokazivanja da su gubitak, oštećenje ili zakašnjenje nastali zbog jednog od uzroka navedenih u stavku 2. članka 17.
- 2) Ako prijevoznik utvrdi da se, s obzirom na okolnosti slučaja, gubitak ili oštećenje može pripisati jednoj ili više posebnih opasnosti navedenih u stavku 4. članka 17., pretpostavlja se da je šteta zbog toga i nastala. Ipak, imatelj prava može dokazivati da se gubitak ili oštećenje ne može doista u cijelosti ili djelomično pripisati nekoj od tih opasnosti.
- 3) Navedena pretpostavka ne primjenjuje se u pogledu okolnosti navedene u stavku 4. članka 17. podstavak a), ako postoji neuobičajen manjak ili gubitak čitavog koleta.
- 4) Ako se prijevoz obavlja vozilima posebno opremljenim za zaštitu robe od djelovanja topline, hladnoće, promjene u temperaturi ili vlage zraka, prijevoznik se ne može pozvati na okolnost navedenu u stavku 4. članka 17., podstavak d), osim ako dokaže da je poduzeo sve mjere koje je u danim okolnostima bio obavezan poduzeti u pogledu izbora, održavanja i uporabe takve opreme te da je postupio u skladu sa svim posebnim uputama koje su mu bile dane.
- 5) Prijevoznik se ne može pozvati na okolnost navedenu u stavku 4. članka 17., podstavak f) osim ako dokaže da je poduzeo sve mjere koje je u takvim okolnostima uobičajeno dužan poduzeti te da je postupio u skladu sa svim posebnim uputama koje su mu bile dane.

Članak 19.

Smatra se da je zakašnjenje nastalo kada roba nije isporučena u ugovorenom roku ili kada, u nedostatku ugovorenog roka, stvarno trajanje prijevoza s obzirom na okolnosti slučaja - posebice kod djelomične popunjenosti vozila robom s obzirom na vrijeme koje je uobičajeno potrebno za postizanje potpune popunjenosti - prelazi ono vrijeme koje bi se razumno priznalo pažljivom prijevozniku.

Članak 20.

- 1) Činjenica da roba nije isporučena u roku od 30 dana poslije isteka ugovorenog roka ili, ako rok nije bio ugovoren, u roku od 60 dana od dana kad je prijevoznik preuzeo robu na prijevoz, smatra se neoborivim dokazom da je roba izgubljena, a osoba koja ima pravo na podnošenje zahtjeva može nakon proteka tog roka robu smatrati izgubljenom
- 2) Imatelj prava može, pri primitku naknade za izgubljenu robu, podnijeti pisani zahtjev da ga se odmah obavijesti ako se roba pronađe u roku jedne godine od isplate naknade. Imatelju prava mora se izdati pisana potvrda o podnošenju toga zahtjeva.
- 3) U roku od 30 dana nakon primitka takve obavijesti, navedeni imatelj prava može zahtijevati da mu se roba preda u zamjenu za plaćanje naknada koje se duguju prema teretnom listu kao i za povrat naknade koju je primio umanjene za sve troškove u nju uključene, ne dirajući time u pravo na podnošenje zahtjeva za naknadu štete zbog zakašnjenja u isporuci prema članku 23. i, kada je to primjenjivo, prema članku 26.
- 4) U slučaju da ne postoji zahtjev naveden u stavku 2. ili upute ne budu dane u tridesetodnevnom roku opisanom u stavku 3. ili ako roba nije pronađena u roku od godine dana od plaćanja naknade, prijevoznik ima pravo postupiti sa robom u skladu s pravom mjesta gdje se roba nalazi.

Članak 21.

Ako je roba isporučena primatelju bez naplate iznosa kojeg je prijevoznik trebao, prema ugovoru o prijevozu, naplatiti prilikom isporuke, prijevoznik odgovara pošiljatelju za naknadu štete do visine navedenog iznosa, a time se ni na koji način ne utječe na pravo pošiljatelja na podnošenje zahtjeva protiv primatelja.

Članak 22.

- 1) Kada pošiljatelj predaje prijevozniku opasnu robu, on mora prijevoznika obavijestiti o točnoj prirodi te opasnosti i, ako je to potrebno, naznačiti kakve mjere opreza moraju biti poduzete. Ako ova obavijest nije unesena u teretni list, teret dokazivanja, nekim drugim dokaznim sredstvom, da je prijevoznik znao za točnu prirodu opasnosti vezane uz prijevoz takve robe leži na pošiljatelju ili primatelju.
- 2) Opasnu robu za koju, u okolnostima opisanima u stavku 1. ovoga članka, prijevoznik nije znao da je opasna, on može u bilo koje doba i na bilo kojem mjestu istovariti, uništiti ili učiniti bezopasnom bez obveze da nadoknadi štetu; nadalje, pošiljatelj mora naknaditi sve troškove, gubitak ili oštećenje koji su posljedica bilo predaje takve robe na prijevoz bilo njezinog prijevoza.

Članak 23.

1. Kada na temelju odredaba ove Konvencije prijevoznik odgovara za naknadu štete za potpun ili djelomičan gubitak robe, ta se naknada izračunava prema vrijednosti robe u mjestu i u trenutku njezina primitka na prijevoz.

2. Vrijednost robe utvrđuje se prema burzovnoj cijeni ili, ako takva cijena ne postoji, prema tekućoj tržišnoj cijeni ili, ako ne postoji niti jedna od njih, prema uobičajenoj vrijednosti robe iste vrste i kvalitete.
3. Ipak, naknada neće premašiti iznos od 8,33 obračunske jedinice po kilogramu bruto mase oštećenje ili izgubljene robe.
4. Pored toga imaju se naknaditi troškovi prijevoza, carine i drugi troškovi nastali u vezi prijevozom robe, u cijelosti u slučaju potpunog gubitka, a u slučaju djelomičnog gubitka razmjerno gubitku, no daljnja šteta se ne naknađuje.
5. U slučaju zakašnjenja, ako imalac prava dokaže da je uslijed toga nastala šteta, prijevoznik je dužan naknaditi takvu štetu do iznosa troškova prijevoza.
6. Viši iznosi naknade štete mogu se potraživati samo u slučaju deklaracije vrijednosti robe ili izjave posebnog interesa u isporuci u skladu s člancima 24. i 26.
7. Obračunska jedinica u smislu ove Konvencije je Posebno pravo vučenja kako ga definira Međunarodni monetarni fond. Iznos iz stavka 3. ovoga članka preračunat će se u nacionalnu valutu države u kojoj se nalazi nadležni sud na temelju vrijednosti te valute na dan donošenja presude ili na dan o kojem su se stranke sporazumjele. Vrijednost nacionalne valute države članice Međunarodnog monetarnog fonda u odnosu na Posebno pravo vučenja izračunat će se u skladu s metodom izračuna vrijednosti koju primjenjuje Međunarodni monetarni fond za svoje operacije i transakcije na dan izračuna. Vrijednost nacionalne valute države koja nije članica Međunarodnog monetarnog fonda u odnosu na Posebno pravo vučenja izračunat će se na način koji odredi ta država.
8. Ipak, država koja nije članica Međunarodnog monetarnog fonda i čije pravo ne dozvoljava primjenu odredbe stavka 7. ovoga članka može, u trenutku ratifikacije ili pristupanja Protokolu CMR ili bilo kada poslije toga, izjaviti da će ograničenje odgovornosti predviđeno u stavku 3. ovog članka i primjenjivo na njezinom teritoriju iznositi 25 novčanih jedinica. Novčana jedinica u smislu ovog stavka iznosi 10/31 gram zlata čistoće 0,900. Preračunavanje iznosa navedenog u ovom stavku u nacionalnu valutu izvršit će se u skladu s pravom te države.
9. Izračun naveden u posljednjoj rečenici stavka 7. ovoga članka i preračun naveden u stavku 8. ovoga članka izvršit će se na način koji će u nacionalnoj valuti države u najvećoj mjeri izraziti istu stvarnu vrijednost iznosa iz stavka 3. ovoga članka kao što je tamo izražena u obračunskim jedinicama. Države će, ovisno o slučaju, izvijestiti Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda o načinu izračuna iz stavka 7. ovoga članka ili o rezultatu preračuna iz stavka 8. ovoga članka, i to prilikom polaganja isprave iz članka 3. Protokola CMR kao i prilikom svake promjene navedenih načina izračuna i rezultata preračuna.

Članak 24.

Pošiljatelj može, uz plaćanje dogovorenog dodatka, u teretnom listu deklarirati vrijednost robe višu od granice postavljene u stavku 3. članka 23. i u tom slučaju će iznos deklarirane vrijednosti zamijeniti tu granicu.

Članak 25.

- 1) U slučaju oštećenja robe prijevoznik je odgovoran za iznos umanjenja njezine vrijednosti, izračunat prema vrijednosti robe utvrđenoj u skladu sa stavcima 1., 2. i 4. članka 23.
- 2) Ipak, visina naknade ne može prijeći:
 - a) ako je cijela pošiljka oštećena, iznos plativ u slučaju potpunog gubitka;
 - b) ako je oštećen samo dio pošiljke, iznos plativ u slučaju gubitka oštećenog dijela pošiljke.

Članak 26.

1. Pošiljatelj može, uz plaćanje dogovorenog dodatka, utvrditi iznos posebnog interesa u isporuci u slučaju gubitka ili oštećenja ili prekoračenja ugovorenog dostavnog roka, navođenjem takvog iznosa u teretnom listu.
2. U slučaju utvrđivanja posebnog interesa u isporuci, naknada za daljnji gubitak ili dokazanu štetu može se zahtijevati do iznosa navedenog interesa, neovisno o naknadi predviđenoj u člancima 23, 24. i 25.

Članak 27.

- 1) Imatelj prava može tražiti kamate na iznos plative naknade štete. Ta kamata iznosi 5 posto godišnje, a teče od dana kojeg je prijevozniku podnesen pisani zahtjev na naknadu štete ili, ako takav zahtjev nije podnesen, od dana pokretanja postupka za naknadu.
- 2) Kada iznosi na kojima se temelji obračun naknade nisu izraženi u valuti zemlje u kojoj se potražuje naknada, izvršit će se izračun prema tečaju koji vrijedi na dan i u mjestu plaćanja naknade štete.

Članak 28.

- 1) U slučajevima u kojima, prema mjerodavnom pravu, gubitak, oštećenje ili zakašnjenje proizašlo iz prijevoza na koji se primjenjuje ova Konvencija predstavlja temelj za izvanugovorni odštetni zahtjev, prijevoznik se može koristiti odredbama Konvencije koje ga oslobađaju odgovornosti odnosno koje utvrđuju ili ograničavaju iznos naknade koja se duguje.
- 2) U slučajevima u kojima postoji izvanugovorna odgovornost za gubitak, oštećenje ili zakašnjenje neke od osoba za koje prijevoznik odgovara prema odredbama članka 3., ta se osoba također može pozvati na odredbe ove Konvencije koje isključuju prijevoznikovu odgovornost odnosno koje utvrđuju ili ograničavaju iznos naknade koja se duguje.

Članak 29.

1. Prijevoznik neće imati pravo koristiti se odredbama ove glave koje isključuju ili ograničavaju njegovu odgovornost ili koje prebacuju teret dokazivanja, ako je šteta prouzročena njegovom namjerom ili takvom njegovom krivnjom koja se prema pravu nadležnog suda smatra izjednačenom s namjerom.

2. Ista se odredba primjenjuje i ako se radi o namjeri ili krivnji prijevoznikovog zastupnika, radnika ili bilo koje druge osobe čijim se uslugama prijevoznik služi radi izvršenja ugovora, kada ti zastupnici, radnici ili druge osobe djeluju u okviru svojega zaposlenja. Nadalje, u takvom se slučaju ti zastupnici, radnici ili druge osobe neće moći pozivati, u pogledu njihove osobne odgovornosti, na odredbe ove glave koje su navedene u stavku 1.

GLAVA V.

ZAHTJEVI I POSTUPCI

Članak 30.

- 1) Ako primatelj preuzme robu a pri tome zajedno s prijevoznikom ne obavi urednu provjeru njezinog stanja, ili ako mu ne dostavi prigovore koji sadržavaju općenitu naznaku gubitka ili štete i to, u pogledu vidljivog gubitka ili oštećenja najkasnije u vrijeme isporuke, a u pogledu skrivenog gubitka ili oštećenja u roku od sedam dana od isporuke, ne računajući nedjelje i državne praznike, sama činjenica preuzimanja robe predstavlja oborivi (*prima facie*) dokaz da je primatelj preuzeo robu u stanju kakvo je opisano u teretnom listu. U slučaju skrivenog nevidljivog gubitka ili oštećenja navedeni se prigovori moraju dostaviti u pisanom obliku.
- 2) Ako su prijevoznik i primatelj uredno pregledali stanje robe, dokaz suprotan rezultatu tog pregleda bit će dopušten samo ako se radi o gubitku ili oštećenju koje nije vidljivo i ako je primatelj uredno dostavio prijevozniku pisane prigovore u roku od 7 dana od dana izvršenog pregleda, ne računajući nedjelje i državne praznike.
- 3) Nikakva naknada se ne duguje za zakašnjenje u isporuci osim kada prijevozniku nije dostavljen pisani prigovor u roku od 21 dan, računajući od vremena kada je roba bila stavljena primatelju na raspolaganje.
- 4) Prilikom računanja rokova propisanih u ovom članku ne uračunavaju se datum isporuke, datum pregleda ili datum stavljanja robe na raspolaganje primatelju, ovisno o kakvom se slučaju radi.
- 5) Prijevoznik i primatelj dužni su jedan drugom staviti na raspolaganje sva razumna sredstva za izvršavanje potrebnih ispitivanja i provjera.

Članak 31.

- 1) U sporovima proizašlima iz prijevoza na temelju ove Konvencije, tužitelj može podnijeti tužbu pred bilo kojim sudom države ugovornice čiju su nadležnost stranke ugovorile, kao i, dodatno, pred sudovima države:
 - a) na čijem teritoriju tuženik ima svoje trajno boravište ili glavno poslovno sjedište, podružnicu ili zastupstvo putem kojeg je sklopljen ugovor o prijevozu; ili
 - b) na čijem teritoriju se nalazi mjesto u kojem je prijevoznik preuzeo robu ili mjesto ugovorene isporuke robe.
- 2) Ako se postupak u povodu tužbe navedene u stavku 1. ovog članka vodi pred sudom ili sudištem nadležnim na temelju istog stavka ili ako je takav sud odnosno sudište već donio presudu u sporu u povodu takve tužbe, ne može se pokrenuti novi postupak između istih stranaka i na istoj osnovi, osim kada presuda suda odnosno sudišta pred

kojim je postupak ranije pokrenut nije ovršna u državi u kojoj je pokrenut kasniji postupak.

- 3) Kada je presuda koju je u povodu bilo koje tužbe navedene u stavku 1 ovoga članka donio sud ili tribunal u državi ugovornici postala ovršna u toj državi, ona je također ovršna i u bilo kojoj drugoj državi ugovornici, i to čim se udovolji formalnostima koje se za to zahtijevaju u odnosnoj državi. Te formalnosti ne smiju dopustiti ponovno raspravljanje o predmetu spora.
- 4) Odredbe stavka 3. ovog članka primjenjuju se na kontradiktorne presude, presude zbog izostanka i sudske nagodbe, ali se ne primjenjuju na odluke koje imaju privremeni učinak niti na odluke o dodatnoj odšteti povrh iznosa troškova koje mora platiti tužitelj čiji je zahtjev u cijelosti ili djelomično odbijen.
- 5) U sporovima koji proistječu iz prijevoza na osnovu ove Konvencije neće se tražiti osiguranje troškova spora od onih državljana država ugovornica koji imaju trajno boravište ili svoje poslovno sjedište u jednoj od tih država.

Članak 32.

- 1) Rok zastare za podizanje tužbe proizašle iz prijevoza na temelju ove Konvencije iznosi godinu dana. Ipak, u slučaju namjere ili takve krivnje koja se prema pravu nadležnog suda ili sudišta smatra izjednačenom s namjerom, rok zastare je tri godine. Rok zastare počinje teći:
 - a) u slučaju djelomičnog gubitka, oštećenja ili zakašnjenja u isporuci, od dana isporuke;
 - b) u slučaju potpunog gubitka, tridesetog dana nakon isteka ugovorenog roka, ili, ako ugovoreni rok ne postoji, šezdesetog dana nakon dana kad je prijevoznik preuzeo robu;
 - c) u svim ostalim slučajevima, nakon isteka roka od tri mjeseca od zaključenja ugovora o prijevozu.

Dan od kojeg rok zastare počinje teći ne uračunava se u rok.

- 2) Pisani zahtjev zaustavlja tijek zastare do dana kad prijevoznik odbije zahtjev pisanim putem i vrati priložene isprave. Ako jedan dio zahtjeva bude usvojen, rok zastare dalje teče samo za sporni dio zahtjeva. Teret dokazivanja primitka zahtjeva, odnosno odgovora i vraćanju isprava, leži na strani koja se poziva na te činjenice. Tijek zastare ne prekida se podnošenjem daljnjih zahtjeva o istom predmetu.
- 3) Uz uvjet poštivanja odredaba stavka 2., na zastoj zastare primjenjuje se pravo nadležnog suda odnosno sudišta. To je pravo mjerodavno i u pogledu prekida zastare.
- 4) Pravo na podizanje tužbe koje je prestalo zbog zastare ne može se ostvarivati protutužbom ili prijebojem.

Članak 33.

Ugovor o prijevozu može sadržavati klauzulu o nadležnosti nekog arbitražnog sudišta ako takva klauzula predviđa da će sudište primjenjivati ovu Konvenciju.

GLAVA VI.

Odredbe o prijevozu koji vrše uzastopni prijevoznici

Članak 34.

Ako prijevoz ugovoren jednim ugovorom izvršavaju uzastopni cestovni prijevoznici, svaki od njih odgovara za izvršenje cjelokupnog prijevoza, pri čemu drugi po redu prijevoznik i svaki slijedeći postaje strana ugovora o prijevozu pod uvjetima navedenim u teretnom listu, i to samim preuzimanjem robe i teretnog lista.

Članak 35.

- 1) Prijevoznik koji preuzme robu od prethodnog prijevoznika mora ovome izdati datiranu i potpisanu potvrdu. On mora u drugi primjerak teretnog lista unijeti svoje ime i adresu. Kada je to primjenjivo, u drugi primjerak teretnog lista i potvrde unijet će primjedbe propisane u stavku 2. članka 8.
- 2) Odredbe članka 9. primjenjuju se na odnose između uzastopnih prijevoznika.

Članak 36.

Osim u slučaju protutužbe ili prijeboja u postupku o tražbini iz istog ugovora o prijevozu, postupak u pogledu odgovornosti za gubitak, oštećenje ili zakašnjenje može se voditi samo protiv prvog prijevoznika, posljednjeg prijevoznika ili prijevoznika koji je izvršavao onaj dio prijevoza tijekom kojega je nastao događaj koji je prouzročio gubitak, oštećenje ili zakašnjenje; postupak se istovremeno može povesti protiv više navedenih prijevoznika.

Članak 37.

Prijevoznik koji plati naknadu štete prema odredbama ove Konvencije ima pravo od drugih prijevoznika koji su sudjelovali u prijevozu potraživati povrat naknade, zajedno s pripadajućom kamatom i svim ostalim troškovima i izdacima vezanim uz tražbinu, pod slijedećim uvjetima:

- a) prijevoznik koji je odgovoran za gubitak ili oštećenje odgovara samostalno za štetu bez obzira plaća li naknadu sam ili ju plaća drugi prijevoznik;
- b) ako je šteta nastala radnjom dvaju ili više prijevoznika svaki od njih dužan je naknaditi iznos razmjern dijelu svoje odgovornosti; ako nije moguće utvrditi razmjer odgovornosti svaki od njih odgovoran je razmjerno dijelu prevoznine koja mu pripada;
- c) ako se ne može utvrditi koji prijevoznik odgovara za gubitak ili oštećenje, iznos naknade rasporedit će između svih prijevoznika na način predviđen u točki b).

Članak 38.

U slučaju stečaja jednog od prijevoznika, dio naknade koju duguje i koju nije platio rasporedit će se između ostalih prijevoznika razmjerno iznosu prevoznine koja im pripada.

Članak 39.

- 1) Prijevoznik protiv kojega je podnesen zahtjev temeljem članka 37. i 38. ne može osporavati osnovanost isplate koju je izvršio prijevoznik koji postavlja zahtjev, ako je iznos naknade odredio sud nakon što je prvi spomenuti prijevoznik bio valjano obaviješten o sporu i bila mu je dana mogućnost uključivanja u spor.
- 2) Prijevoznik koji želi pokrenuti postupak kako bi ostvario svoje pravo na naknadu, može ga pokrenuti pred nadležnim sudom ili sudištem u zemlji u kojoj jedan od

prijevoznika o kojima je riječ ima trajno boravište, glavno poslovno sjedište, podružnicu ili agenciju putem koje je sklopljen ugovor o prijevozu. Svi prijevoznici o kojima je riječ mogu biti tužena strana u istom postupku.

- 3) Odredbe stavaka 3. i 4. članka 31. primjenjuju se na presude donesene u postupcima iz članka 37. i 38.
- 4) Odredbe članka 32. primjenjuju se na zahtjeve između prijevoznika. Ipak, zastara počinje teći bilo od dana pravomoćne sudske odluke kojom se utvrđuje naknada plativa prema odredbama ove Konvencije ili, ukoliko takva odluka ne postoji, od dana isplate.

Članak 40.

Prijevoznici mogu međusobno utvrditi drugačija pravila od onih predviđenih u članku 37. i 38.

GLAVA VII.

Ništavost odredaba protivnih Konvenciji

Članak 41.

- 1) Uz uvjet poštivanja odredaba članka 40, svaka odredba kojom se izravno ili neizravno mijenjaju odredbe ove Konvencije biti će ništava. Ništavost takve odredbe neće imati za posljedicu ništavost ostalih odredaba ugovora.
- 2) Posebno, ništava je odredba ugovora o osiguranju u korist prijevoznika ili neka druga slična klauzula, kao i bilo kakva klauzula kojom se prebacuje teret dokazivanja.

GLAVA VIII.

Završne odredbe

Članak 42.

- 1) Ova je Konvencija otvorena za potpis ili pristupanje zemljama članicama Ekonomske komisije za Europu i zemljama primljenim u Komisiju u savjetodavnom svojstvu i u skladu sa odredbom članka 8. Odredaba o nadležnosti Komisije Osnivačkog akta Komisije.
- 2) Države koje mogu sudjelovati u nekim poslovima Ekonomske komisije za Europu u skladu sa odredbom članka 11. Odredaba o nadležnosti Komisije mogu postati ugovorne strane ove Konvencije pristupajući joj i poslije stupanja na snagu.
- 3) Konvencija je otvorena za potpisivanje do zaključno 31. kolovoza 1956. godine. Nakon toga biti će otvorena za pristupanje.
- 4) Ova Konvencija biti će ratificirana.
- 5) Ratifikacija ili pristupanje izvršit će se polaganjem instrumenta Glavnom tajniku Ujedinjenih naroda.

Članak 43.

- 1) Ova Konvencija stupa na snagu 90 dana nakon što pet država navedenih u stavku 1. članka 42. položi isprave o ratifikaciji ili pristupanju.
- 2) Za svaku državu koja ratificira ili pristupa nakon što je pet država položilo isprave o ratifikaciji ili pristupanju, ova Konvencija stupa na snagu devedesetog dana nakon što je spomenuta država položila ispravu o ratifikaciji ili pristupanju.

Članak 44.

- 1) Svaka ugovorna strana može otkazati ovu Konvenciju notifikacijom Generalnom tajniku Ujedinjenih naroda.
- 2) Otkaz stupa na snagu 12 mjeseci od dana kada Generalni tajnik primi notifikaciju o otkazu.

Članak 45.

Ako se, kao posljedica otkaza, broj ugovornih strana nakon stupanja na snagu ove Konvencije smanji na manje od pet, ova će Konvencija prestati biti na snazi od dana kada stupi na snagu posljednji takav otkaz.

Članak 46.

- 1) Svaka država može prilikom polaganja isprave o ratifikaciji ili pristupanju, ili u bilo kojem kasnijem trenutku, priopćiti notifikacijom upućenom Generalnom tajniku Ujedinjenih naroda da će se ova Konvencija primjenjivati na svim ili nekim od teritorija za čije vanjske odnose ona odgovara. Konvencija se primjenjuje na teritoriju ili na teritorijima navedenim u notifikaciji 90 dana od dana kada Generalni tajnik primi spomenutu notifikaciju, ili ako Konvencija na taj dan još nije stupila na snagu, od dana njezina stupanja na snagu.
- 2) Svaka država koja je u skladu sa prethodnim stavkom dala izjavu o proširenju područja primjene ove Konvencije na teritoriju za čije međunarodne odnose odgovara, može otkazati ovu Konvenciju u pogledu navedenog teritorija, u skladu sa člankom 44.

Članak 47.

Spor dvaju ili više Ugovornih Strana vezanih uz tumačenje ili primjenu ove Konvencije koje strane ne mogu riješiti pregovorima ili na neki drugi način, biti će na zahtjev bilo koje zainteresirane Ugovorne Strane iznesen pred Međunarodni sud pravde.

Članak 48.

- 1) Svaka Ugovorna Strana može pri potpisivanju, ratifikaciji ili pristupanju ovoj Konvenciji izjaviti da ne smatra vezana člankom 47. ove Konvencije. Ostale Ugovorne Strane neće biti vezane člankom 47. s Ugovornom Stranom koja je izjavila takvu rezervu.

- 2) Ugovorna Strana koja je izjavila rezervu predviđenu u stavku 1. može u svako doba povući takvu rezervu priopćenjem Generalnom tajniku Ujedinjenih naroda.
- 3) Drugačije rezerve na ovu Konvenciju neće se dozvoliti.

Članak 49.

- 1) Tri godine po stupanju na snagu ove Konvencije, svaka Ugovorna Strana može notifikacijom Glavnom tajniku Ujedinjenih naroda, zahtijevati sazivanje konferencije u svrhu revizije ove Konvencije. Glavni tajnik obavijestit će Ugovorne Strane o takvom zahtjevu te sazvati konferenciju ako ga u roku od četiri mjeseca od datuma notifikacije najmanje jedna četvrtina Ugovornih Strana obavijesti da se slaže sa zahtjevom.
- 2) Ako dođe do sazivanja konferencija u skladu sa prethodnim stavkom, Glavni tajnik će obavijestiti sve Ugovorne strane i pozvati ih da u roku od tri mjeseca podnesu prijedloge koje žele razmatrati na konferenciji. Glavni tajnik će uputiti svim Ugovornim Stranama prijedlog dnevnog reda konferencije i tekstove navedenih prijedloga najmanje tri mjeseca prije planiranog datuma konferencije.
- 3) Na konferenciju sazvanu u skladu sa ovim člankom Glavni tajnik će pozvati sve zemlje na koje se odnosi stavak 1. članka 42., kao i države koje su postale Ugovorne Strane na temelju stavka 2. članka 42.

Članak 50.

- 1) Glavni tajnik Ujedinjenih naroda obavijestit će države spomenute u stavku 1. članka 42., kao i države koje su postale ugovorne strane na temelju stavka 2. članka 42. o notifikacijama u skladu s člankom 49., kao i:
 - a) o ratifikacijama i pristupanjima temeljem članka 42.;
 - b) o datumima stupanja na snagu ove Konvencije u skladu sa člankom 43.;
 - c) o otkazima u skladu sa člankom 44.;
 - d) o prestanku primjene ove Konvencije u skladu sa člankom 45.;
 - e) o priopćenjima dobivenim u skladu sa člankom 46.;
 - f) deklaracijama i priopćenjima dobivenim u skladu sa stavicima 1. i 2. članka 48.

Članak 51.

Poslije 31. kolovoza 1956. godine originalni tekst ove Konvencije biti će položen kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda koji će ovjerene vjerodostojne prijepise dostaviti svakoj od država spomenutih u stavicima 1. i 2. članka 42.

U OVJERU NAVEDENOGA, dolje potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali su ovu Konvenciju.

SASTAVLJENO u Ženevi devetnaestog svibnja tisuću devetsto pedeset i šeste u jednom primjerku na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna.

Protokol o potpisivanju

Pristupajući potpisivanju ove Konvencije o ugovoru za međunarodni prijevoz robe cestom, niže potpisani uredno ovlašteni usuglasili su se o sljedećoj izjavi i objašnjenju:

- 1) Ova Konvencija ne primjenjuje se na prijevoz između Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske s jedne strane i Republike Irske s druge strane.
- 2) *Ad* članak 1. stavak 4.

Niže potpisani pristupit će pregovorima o konvencijama koje uređuju ugovore o selidbi namještaja i kombiniranom prijevozu.

U OVJERU NAVEDENOGA, niže potpisani, za to uredno ovlašteni, potpisali su ovaj Protokol.

SASTAVLJENO u Ženevi devetnaestog svibnja tisuću devetsto pedeset i šeste, u jednom primjerku na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako vjerodostojna.